

حافظه جمعی و هویت ایرانی

* محمد مهدی فرزبد

E-mail: mahdifarzbod@yahoo.com

** احمد رضایی

E-mail: arezaiim@yahoo.com

*** حیدر جانعلیزاده چوب‌بستی

E-mail: hjc@umz.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۸/۱۷

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۳/۴

چکیده

هدف اصلی این مقاله، ارائه مدلی تحلیلی از فرآیند ساخت معنای هویت ملی نزد ایرانیان است. فرض اصلی در این مقاله آن است که منبع معنایی هویت ملی را حافظه جمعی شکل می‌دهد، که از طریق ساخت روایت جمعی، انسجام لازم را برای تداوم طی زمان پدید می‌آورد. به این ترتیب، نیروی اجتماعی که فردی ایرانی را به ملت ایران پیوند می‌دهد حافظه جمعی است که در شکل روایت‌های جمعی به هویت ایرانی شکل می‌دهد. برای ساخت مدل نظری تحقیق از تلفیق رویکردهای نظری حافظه جمعی هالبواکس، هویت راوی ریکور و هویت ایرانی اشرف استفاده شد. با کاربست این مدل، افزون بر فهم واقعیت اجتماعی سیر تکوینی هویت ایرانی، تفسیر جدیدی از آخرین یافته‌های تجربی موجود در زمینه احساس هویت ملی در میان ایرانیان به دست آمد. نتایج این تحقیق نشان داد که امروزه در جامعه، معنا و درک مشترک از ایرانی بودن و به عبارتی هویت ایرانی در قالب روایتی تاریخی‌نگر است. در این روایت نمادها، اسطوره‌ها و خاطرات جمعی، به‌عنوان میراث نمادین مردم مناطق مختلف ایران در ساخت هویت ملی مدرن ایرانی بازپیکربندی می‌شوند.

کلید واژه‌ها: حافظه جمعی، هویت ملی، هویت ایرانی، روایت ملی، هویت روایی.

* دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه مازندران، نویسنده‌ی مسؤل

** دکتری جامعه‌شناسی، دانشیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه مازندران

*** دکتری جامعه‌شناسی، دانشیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه مازندران